

Боднар Назар

магістрант кафедри публічного управління та адміністрування,

Ірина П'ятничук

к.е.н., доцент, декан факультету управління,

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

м. Івано-Франківськ

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У СФЕРІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Забезпечення відповідальності публічної влади є однією з основ демократичного устрою та важливим чинником підвищення довіри громадян до державних інституцій. В умовах глобалізації, коли міжнародний досвід і кращі практики стають доступними для аналізу і впровадження, вивчення механізмів підзвітності, що застосовуються в різних країнах, набуває особливого значення. Питання підзвітності та прозорості державної влади не лише підвищує ефективність управління, але й є невід'ємним компонентом забезпечення прав громадян та демократичної стабільності суспільства.

У США одним із центральних елементів відповідальності влади є розгалужена система парламентського контролю. Конгрес має широкі повноваження контролювати діяльність виконавчої влади через спеціалізовані комітети, що проводять розслідування і слухання за участю чиновників. Іншим важливим інструментом є Закон про свободу інформації (FOIA), що забезпечує громадянам доступ до державних документів і сприяє прозорості діяльності державних органів. Це дозволяє громадськості відслідковувати дії уряду та притягувати його до відповідальності за порушення або неефективне управління.

Система забезпечення відповідальності публічної влади у Великій Британії є багаторівневою і поєднує парламентський контроль, діяльність

незалежних органів аудиту та роботу омбудсмена, що діє як захисник прав громадян. Ці елементи сприяють прозорості державного управління, забезпечують ефективність витрачання державних коштів і слугують механізмом захисту від зловживань та неефективних рішень [1, с. 56].

У Великій Британії інститут омбудсмена має назву «Парламентський комісар з питань адміністрації» (Parliamentary and Health Service Ombudsman, PHSO), і він відіграє ключову роль у розслідуванні скарг громадян на дії або бездіяльність державних органів. Його діяльність охоплює такі основні функції:

Німеччина є одним із яскравих прикладів того, як ефективний конституційний контроль і активна участь громадянського суспільства можуть забезпечити високий рівень відповідальності та підзвітності публічної влади. Система відповідальності публічної влади в Німеччині базується на потужній правовій базі, ефективності Федерального конституційного суду та активній позиції громадянського суспільства у питаннях контролю державних органів.

Федеральний конституційний суд Німеччини – це незалежний орган, який діє як найвищий судовий орган, що забезпечує дотримання Конституції (Основного Закону) країни. Його роль у забезпеченні підзвітності влади є надзвичайно важливою завдяки низці унікальних функцій [2, с. 81]:

Франція має добре розвинену систему механізмів контролю за відповідальністю публічної влади, що включає потужні адміністративні суди та незалежну Рахункову палату. Ці інституції забезпечують ефективний контроль над діяльністю державних органів, слідкують за дотриманням прав громадян, забезпечують прозорість використання бюджетних коштів і сприяють підвищенню рівня підзвітності та ефективності управління.

Франція відома своєю незалежною системою адміністративного судочинства, яке є окремою гілкою судової влади і контролює законність дій адміністративних органів. Ключову роль у цій системі відіграє «Державна рада Франції» (Conseil d'État), що є вищим органом адміністративної юстиції.

Державна рада Франції виконує дві основні функції: адміністративну та судову. Як судовий орган, вона розглядає справи, пов'язані з правомірністю дій державних органів, а також скарги громадян на порушення їхніх прав. Зокрема,

Державна рада має право скасовувати адміністративні акти, які суперечать закону або порушують права громадян. Крім того, вона надає рекомендації уряду щодо проектів законів і нормативних актів, що дозволяє уникати законодавчих та правових колізій [3, с. 29].

Таким чином, досліджено, що зарубіжний досвід показує, що забезпечення відповідальності публічної влади вимагає комплексного підходу, який поєднує конституційні, законодавчі та суспільні механізми контролю. Розвиток системи відповідальності в Україні може включати посилення ролі парламентського контролю, розширення повноважень Рахункової палати, створення дієвої системи адміністративної юстиції, а також підтримку незалежності омбудсмена. Крім того, розвиток інструментів прозорості, таких як доступ до публічної інформації, та активна участь громадянського суспільства є важливими умовами для підвищення ефективності і підзвітності української публічної влади.

Література:

1. Захаров В.О. Відповідальність органів публічної влади в контексті європейського права: теоретико-правовий аналіз. *Право України*. 2018. №12. С. 54-63.

3. Сандюк В.О. Правові механізми відповідальності публічної влади у зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. №5. С. 77-84.

3. Шаповал В.М. Публічна влада: поняття, структура та відповідальність. *Вісник Конституційного Суду України*. 2019. №3. С. 28-33.